

Παράδειγμα εφαρμογής της μεθόδου «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Αισθητική Εμπειρία»

Παπαδημητρίου Άρτεμις

Αντικείμενο διδασκαλίας «Η φιλία»

Η διδασκαλία έγινε σε ολοήμερο νηπιαγωγείο της υπαίθρου σε παιδιά ηλικίας 5,5 με 6 ετών, συνολικής διάρκειας 4 ωρών μοιρασμένων σε 2 ημέρες (3μισυ ώρες την πρώτη ημέρα και μισή ώρα μετά από τρεις ημέρες)

Η διδασκαλία έγινε με την μέθοδο «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την τέχνη». Μέσα από τη συστηματική και οργανωμένη παρατήρηση έργων τέχνης ο παρατηρητής καλλιεργεί τόσο τη δημιουργική όσο και την κριτική του σκέψη. Πρόκειται περισσότερο για μια «στάση» - αντίληψη με την οποία ο παρατηρητής στέκεται απέναντι σε ένα έργο τέχνης παρά για μια τεχνική που πιστά θα πρέπει να ακολουθηθεί. Είναι μία μέθοδος που συσχετίζει το περιεχόμενο των έργων τέχνης με το περιεχόμενο θεμάτων που διαπραγματευόμαστε στο σχολείο. Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα αξιοποιήθηκε η συζήτηση, η εργασία σε ομάδες, η επεξεργασία έργων τέχνης (**χρήση της τέχνης με 2 πίνακες ζωγραφικής και με ένα μελοποιημένο ποίημα**) και ανάλυσή τους σύμφωνα με το μοντέλο του D. Perkins.

Στόχος της διδασκαλίας ήταν τα παιδιά:

Να αποδέχονται τη διαφορετικότητα (χρώμα παιδιών, διαφορετική χώρα)

Να αντιληφθούν ότι όλα τα παιδιά ανεξαρτήτου προέλευσης και χρώματος μπορούν να είναι φίλοι.

Διδακτική διαδικασία

Πρώτο Στάδιο:

Αποφάσισα να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα λόγω του ότι η Προϊσταμένη του νηπιαγωγείου μου ανέφερε ότι στο σχολείο φοιτούν αρκετά αλλοδαπά παιδιά και παρουσιάζονται πολλές συγκρούσεις μεταξύ τους. Πριν ξεκινήσω την εκπαιδευτική διαδικασία έπαιξα ένα παιχνίδι γνωριμίας με σκοπό να μάθω τα ονόματα των παιδιών, να εξοικειωθούν τα παιδιά με μένα και να νιώσουν άνετα.

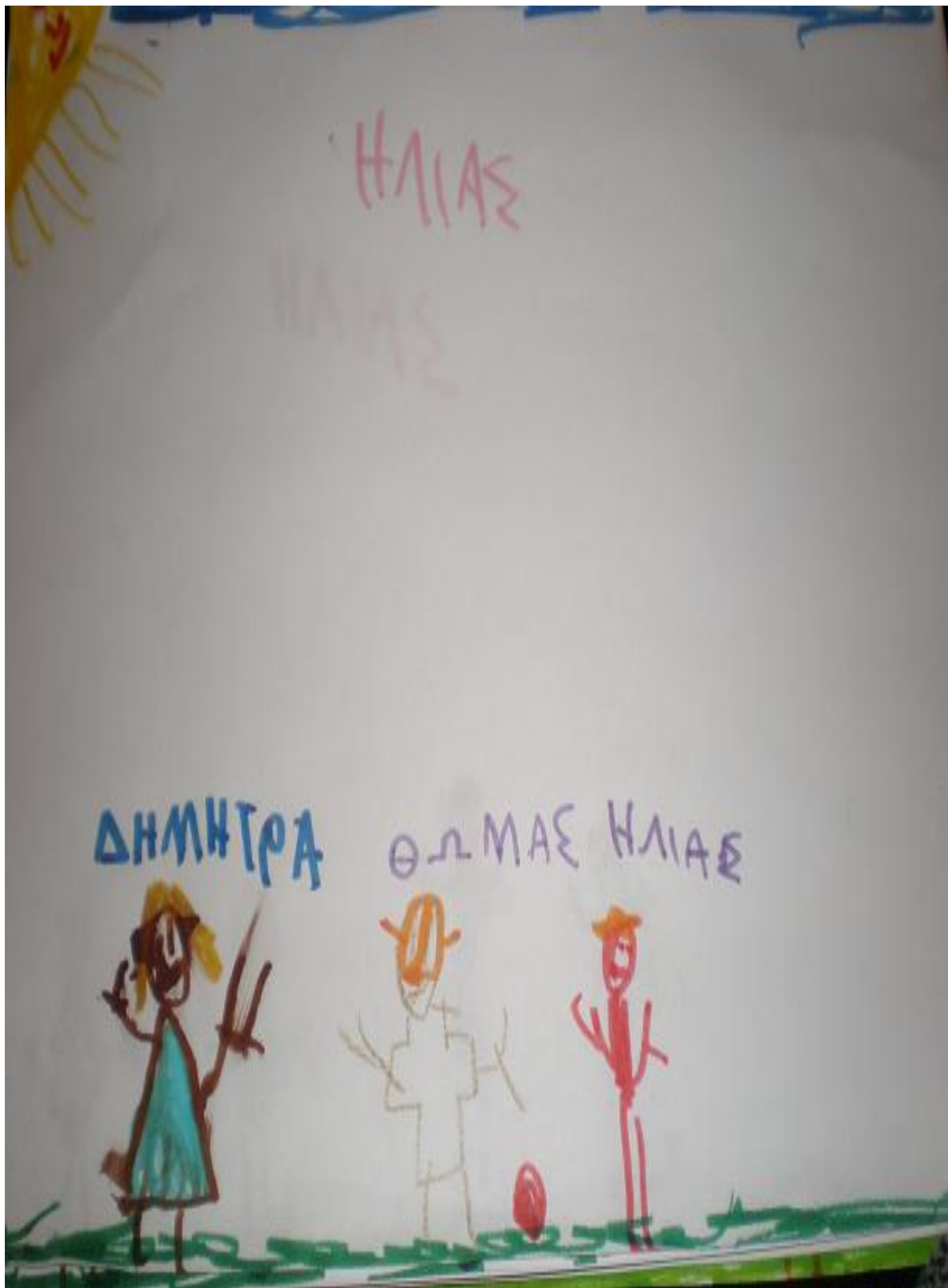
Δεύτερο Στάδιο: Τα παιδιά εκφράζουν τις απόψεις τους για το θέμα (διάρκεια δραστηριότητας 45')

Στο στάδιο αυτό ζήτησα από τα παιδιά να απαντήσουν ατομικά στην εξής ερώτηση ερέθισμα:

Με ποια παιδιά μπορείτε να είστε φίλος; Στη συνέχεια κατέγραψα τις απαντήσεις των παιδιών. Μετά από τις απαντήσεις των παιδιών διαπίστωσα ότι δεν ήταν στις προτιμήσεις των παιδιών δυο παιδιά από την Αλβανία, την Ινδία, ενώ ελάχιστες προτιμήσεις είχαν ένα παιδί από την Αλβανία και ένα παιδί από τη Ρουμανία.

Επιπλέον επειδή σε αυτή την ηλικία τα παιδιά εκφράζονται καλύτερα μέσα από τις ζωγραφιές τους, ζήτησα από τα παιδιά να ζωγραφίσουν τα παιδιά που μπορούν να είναι φίλοι. Πράγματι, διαπίστωσα ότι και στις ζωγραφιές των παιδιών δεν απεικονιζόταν συμμαθητές τους από άλλες χώρες και έδειξαν μικρή προτίμηση σε ένα παιδί από την Αλβανία.

Ενδεικτικά, παρουσιάζονται τέσσερις ζωγραφιές μαθητών:

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Τέταρτο στάδιο: Επιλογή έργων τέχνης και σύνδεση με το κριτικό ερώτημα.

Παρόλο που είναι πολύ σημαντικό να επιδιώκεται η ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην επιλογή των έργων τέχνης για να νοιώσουν τα έργα σαν «δικά τους», λόγω της μικρής ηλικίας, θεώρησα καλό να επιλέξω εγώ τους πίνακες.

Τα παρακάτω έργα επιλέχτηκαν γιατί θεώρησα ότι μπορούν να λειτουργήσουν ως έναυσμα για κριτικό και δημιουργικό στοχασμό για το εξεταζόμενο θέμα. Επιπλέον, τα παραπάνω έργα ενέχουν πολλαπλές συμβολικές δυνατότητες και αναμένεται να πυροδοτήσουν τη φαντασία των μαθητών, να απελευθερώσουν τη σκέψη τους και να διεγείρουν τη στοχαστική τους διάθεση.

Για να επεξεργαστώ το κριτικό ερώτημα επέλεξα τους δύο παρακάτω πίνακες.

Εικαστικό έργο	
Τίτλος	<i>New Kids in the Neighborhood,</i>
Ζωγράφος	N. Rockwell
Χαρακτηριστικά	Oil on canvas 36 1/2" x 57 1/2".
Έτος	1967
Πηγή	http://www.nrm.org/thinglink/desktop/text/NewKidsNeighborhood/NewKidsNeighborhood.html
Μουσείο /Γκαλερί	Norman Rockwell Museum.
	

Εικαστικό έργο	
Τίτλος	«Τα Κάλαντα» ή «ο Τυμπανιστής»
Ζωγράφος	Νικηφόρος Λύτρας
Χαρακτηριστικά	Λάδι σε μουσαμά, 59x90
Έτος	1872
Πηγή	Page URL: http://attikanet.blogspot.gr/2011/12/blog-post_24.html
Μουσείο /Γκαλερί	
	

--	--

Επίσης, επέλεξα το μελοποιημένο ποίημα «Αν όλα τα παιδιά της γης» Στίχοι: Γ. Ρίτσος από την παιδική χορωδία Σπ.Λάμπρου. <https://www.youtube.com/watch?v=EDUVCUiKa8g>

Πέμπτο Στάδιο: Επεξεργασία των έργων τέχνης και συσχέτισή τους με τα κριτικά ερωτήματα

ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ: ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Παρατήρηση του έργου 1^ο έργου (διάρκεια δραστηριότητας 40')

Ζήτησα από τα παιδιά να παρατήρησαν για μερικά λεπτά το έργο.

⇒ Έκφραση παρατηρήσεων

Τα παιδιά αρχικά εστίαζαν στα παιδιά του πίνακα, στο σκυλάκι, στη γάτα και στο μάστορα που φτιάχνει αυτοκίνητο, σε ένα μπλοκάκι, στο φως, στα πλακάκια και μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν ανέφεραν το χρώμα των παιδιών.

Μετά ζήτησα από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια και να φανταστούν τον πίνακα. Όταν τους είπα να παρατηρήσουν τον πίνακα πιο προσεκτικά, μου έδωσαν αρκετά ενδιαφέρουσες απαντήσεις «βλέπω ένα γκαζόν, καναπέ, κουτιά, καρέκλα, βγάζει ένας κύριος πράγματα από το φορτηγό για να πάει σε άλλο σπίτι και κατέληξαν ότι τα παιδιά μετακόμισαν».

ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ: ΕΥΡΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΗΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

⇒ Διατύπωση πιθανών «σεναρίων» σχετικών με το έργο

Ζήτησα από τα παιδιά ένα πιθανό «σενάριο» σχετικό με το έργο. Συγκεκριμένα τους ρώτησα: «Τι πιστεύετε ότι έχει συμβεί εδώ; Μπορείτε να μας πείτε μια ιστορία σχετική με το συγκεκριμένο έργο;». Οι απαντήσεις που πήρα ήταν οι εξής: «Τα παιδιά μετακόμισαν». Στην ερώτησή μου «ποια παιδιά;» για πρώτη φορά αναφέρουν τα μαύρα παιδάκια γιατί ο κύριος που είναι στο φορτηγό είναι μαύρος. Άλλα παιδιά διαπίστωσαν ότι τα παιδιά είναι από την ίδια γειτονιά και μένουν στα σπίτια που είναι πίσω από τα παιδιά.

⇒ Εντοπισμός «εκπλήξεων».

Ζήτησα από τους μαθητές να παρατηρήσουν προσεκτικά τον πίνακα και να εντοπίσουν κάποια πράγματα που τους εντυπωσιάζουν. Τα παιδιά είπαν πως τα μαύρα παιδάκια έχουν άσπρη γάτα και τα άσπρα έχουν μαύρο σκύλο. Άλλο παιδάκι είπε ότι τα άσπρα παιδιά σκύβουν για να δουν καλύτερα τα παιδιά. Το παιδάκι που σκύβει παραξενεύεται. Επίσης ότι κρατάνε κάτι ίδιο (τη μπάλα του χάντμπολ) στα χέρια τους. Παρατήρησαν και μια γραμμή ανάμεσα στα παιδιά.

⇒ Έκφραση συναισθημάτων

Στην ερώτησή μου τι αισθάνονται τα παιδιά, πήρα τις παρακάτω απαντήσεις: «είναι λυπημένα, είναι μαζεμένα, γιατί φοβούνται, ντρέπονται». Το κοριτσάκι με τη γατούλα νιώθω φόβο και δεν αισθάνεται άνετα, αλλά και όλα τα παιδιά δεν αισθάνονται καλά». Όταν τους είπα τι θα συμβεί αν τα παιδιά τα μαύρα παιδιά φύγουν, απάντησαν «θα κλάψουν, θα λυπηθούν» και αν αποφασίσουν να παίξουν; «θα είναι χαρούμενα, θα παίξουν όλα μαζί και θα έχουν καινούργιους φίλους».

ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ: ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΚΑΙ ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

⇒ Προσπάθεια ερμηνείας των «εκπλήξεων»

Στην ερώτησή μου «γιατί υπάρχει μια γραμμή ανάμεσά στα παιδιά;» πήρα την απάντηση «γιατί τα μαύρα παιδάκια φοβούνται τα άσπρα και το αντίθετο». Όταν τα ρώτησα γιατί σκύβουν τα άσπρα παιδιά προς τα μαύρα μου απάντησαν ότι θέλουν να τα δουν καλύτερα και να τα συνηθίσουν», «θέλουν να παίξουν αλλά δεν αισθάνονται άνετα», «φοβούνται».

ΤΕΤΑΡΤΗ ΦΑΣΗ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Σε αυτή τη φάση, ζήτησα από τους μαθητές να ξαναθυμηθούν όλα όσα συζητήσαμε για το συγκεκριμένο έργο τέχνης και να καταλήξουν στο τι θέλει να μας πει.

Τέλος, αναστοχαστήκαμε επάνω στην εμπειρία της ανάλυσης του έργου. Τα παιδιά μου είπαν ότι τους άρεσε ο πίνακας και θέλει να μας πει ότι «δεν έχει σημασία αν είμαστε άσπρα ή μαύρα», «μπορούμε να γίνουμε φίλοι όλα τα παιδιά», «να έχουμε αγάπη», «όταν είμαστε μαζί είμαστε χαρούμενοι», «μπορούμε να παίζουμε με το μαυράκι με τα αυτοκίνητα». Πριν προχωρήσω στην ανάλυση του 2^{ου} έργου τέχνης για να ανιχνεύσω την στάση τους απέναντι στη διαφορετικότητα (σύμφωνα με αναφορά της νηπιαγωγού δύο παιδάκια έχουν παγιωμένες αντιλήψεις εναντίον των αλλοδαπών και των μαύρων παιδιών από την οικογένεια) έθεσα το κριτικό ερώτημα.

"Θα είχατε φίλο που να είναι από άλλη χώρα, με διαφορετικό χρώμα από εσάς και γιατί;"

Οι απαντήσεις δύο παιδιών ήταν οι παρακάτω «όχι γιατί δεν τους ξέρω, δεν τους έχω φίλους», «άσπρη γυναίκα-μαύρος άντρας δεν παντρεύονται, μου είπε ο μπαμπάς». Δεν άφησα όλα τα παιδιά να εκφράσουν την άποψή τους, γιατί ήθελα να ολοκληρώσω την διαδικασία με τα άλλα έργα τέχνης.

Στη συνέχεια, προχωρήσαμε στην επεξεργασία του επόμενου έργου τέχνης, «Τα Κάλαντα» ή «ο Τυμπανιστής» ακολουθώντας τις ίδιες φάσεις της τεχνικής του Perkins. Η παρατήρηση του έργου διήρκεσε λίγο περισσότερο χρόνο σε σχέση με αυτόν που διαθέσαμε για το πρώτο έργο τέχνης, γιατί κέντρισε περισσότερο το ενδιαφέρον των παιδιών. Στο σημείο αυτό αναφέρω τα ποιο σημαντικά στοιχεία και δεν περιγράφω όλα τα στάδια της μεθόδου Πέρκινς.

Αρχική Παρατήρηση (διάρκεια δραστηριότητας 45')

Σας αναφέρω τις αρχικές παρατηρήσεις των παιδιών «βλέπω ένα παιδάκι να χτυπάει το τύμπανο, άλλο παιδάκι φλογέρα και μια κυρία να βλέπει από το παράθυρο», «ένα άγαλμα, ένα φως και μια σκούπα». «ένα παιδάκι λέει το ποίημα σε ένα άλλο», «διαβάζουν τις μελωδίες», «μια κατσαρόλα κάτω και μια γλάστρα με μαραμένα λουλούδια», «η πόρτα είναι διπλή, πλακάκια, πέτρες και κεραμίδια», «κάνουν πρόβα γιατί δεν ξέρουν όλα το τραγούδι επειδή είναι από διαφορετικές χώρες», «δεν ξέρουν το τραγούδι και το διαβάζουν». Μετά την προσεκτική παρατήρηση είπαν «βλέπω ένα παιδάκι πίσω από τον τοίχο και ένα φεγγάρι ή ήλιο». Στην ερώτησή μου τι είναι τελικά μέρα ή νύχτα, απάντησαν νύχτα γιατί είναι μαύρος ο ουρανός. Άλλα παιδιά είπαν «τα παιδάκια δεν είναι από την ίδια χώρα γιατί φοράνε διαφορετικά ρούχα και παπούτσια και ζούσαν τα παλιά χρόνια». Επίσης «ένα παιδάκι έχει σκούρο χρώμα». Στην ερώτησή μου από πού είναι, απάντησαν «από την Ινδία, από την Αλβανία». Ένα παιδάκι πρόσεξε ότι χαμογελούσε και είχε ένα μεγάλο χαμόγελο και στην ερώτησή μου «γιατί είναι χαρούμενο; απάντησε «γιατί είναι με τους φίλους του». Με πιο διερευνητικές ερωτήσεις κατέληξαν ότι τα παιδιά τραγουδάνε τα κάλαντα των Χριστουγέννων. Στο σημείο αυτό τους εξήγησα ότι αυτός είναι ο τίτλος του πίνακα και ότι το ζωγράφησε ο Λύτρας πριν χρόνια. Στην ερώτηση πως αισθάνονται τα παιδιά είπαν «είναι χαρούμενα γιατί τραγουδάνε», «γιατί θα μαζέψουν χρήματα». Όταν ρώτησα «τι θέλει να μας

πει ο πίνακας;» απάντησαν «μαύρα-άσπρα παιδάκια γίνονται όλα μια ωραία παρέα», «κάνουν μια καλή δουλειά όλα μαζί».

Μετά την επεξεργασία των έργων τέχνης άκουσαν τα παιδιά πρώτα στο you tube το τραγούδι «Αν όλα τα παιδιά της γης" Στίχοι: Γ. Ρίτσος από την παιδική χορωδία Σπ.Λάμπρου και μετά είδαν το σχετικό βίντεο (διάρκεια δραστηριότητας 25').

<https://www.youtube.com/watch?v=EDUVCUiKa8g>

Στη συνέχεια δεν ήθελα να κουράσω τα παιδιά και ρώτησα τι θέλει να μας πει το τραγούδι και πήρα τις παρακάτω απαντήσεις «τα παιδιά της γης να είμαστε όλοι φίλοι», «δεν έχει σημασία να είσαι άσπρος ή μαύρος να κρατάμε όλοι τα χέρια», «για όλα τα παιδιά της γης θα ερχόταν η Άνοιξη, τα πουλάκια». Μετά μου ζήτησαν τα παιδιά να το παίξουν. Έγιναν μια αλυσίδα και προσπάθησαν να τραγουδήσουν και να χορέψουν το τραγούδι.

Μετά από την ανάλυση αυτών των έργων τέχνης, ζήτησα από τα παιδιά να απαντήσουν στο κριτικό ερώτημα που είχαμε διαλέξει:

Κριτικό ερώτημα: «Θα είχατε φίλο που να είναι από άλλη χώρα, με διαφορετικό χρώμα από εσάς και γιατί;» (διάρκεια δραστηριότητας 15')

Απαντήσεις των παιδιών

Ναι θα το αγαπούσα πολύ. Ναι, γιατί αγαπάμε όλα τα παιδιά. Έχω μια φίλη μαύρη και παίζω στο σπίτι. Τα αγαπάμε όλα τα παιδιά, θα παίζουμε και θα τραγουδήσουμε. Θα μπορούσα, γιατί δεν έχει σημασία το χρώμα, όλα τα παιδιά τα έχουμε φίλο. Δεν πειράζει που είναι από άλλη χώρα. Ναι, γιατί και από άλλη χώρα να είναι, είμαστε φίλοι. Μπορούμε να παίζουμε με τα μαυράκια με τα αυτοκίνητα. Ναι, έχουμε ένα φίλο τον Σαχίμπ (από την Ινδία). Μπορούμε να παίζουμε με τα μαυράκια με τα παιχνίδια.

Έκτο στάδιο: Κριτικός αναστοχασμός (Επανεξέταση) των αρχικών παραδοχών και εμπλουτισμός τους)-Αποτίμηση της ανάπτυξης της σκέψης των παιδιών.

Θεωρώντας ότι θα τα παιδιά θα εκφραζόταν καλύτερα μέσω της ζωγραφικής, ζήτησα να ζωγραφίσουν με ποια παιδιά θα μπορούσαν να είναι φίλοι. Μέσα από τις ζωγραφιές των παιδιών, διαπιστώθηκε ότι, ενώ στις πρώτες ζωγραφιές δεν αναφέρθηκε καθόλου ο Ινδός συμμαθητής τους, μετά της επεξεργασία των έργων τέχνης απεικονίζεται στις ζωγραφιές τριών παιδιών. Επίσης απεικονίζουν παιδιά από άλλες χώρες, όπως Αλβανία, Βουλγαρία, Ινδία, μαύρα παιδάκια, καφέ (προφανώς ήθελα να το ξεχωρίσει τα σκουρόχρωμα από τα μαύρα), μαύρα και κινεζάκια.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα νέα έργα των ίδιων μαθητών των οποίων τις ζωγραφιές είχαμε παραθέσει στο 2^ο στάδιο.

Ο γυμνια

Επιπλέον φτιάξτε και μπιζνιές
και με τα μπαλόνια

Έτσι κερδίζετε
από τον Μάβνια

Έτσι κερδίζετε
από τον Μάβνια

Παρακάτω παρατίθενται συγκριτικά οι ζωγραφίες του 2^{ου} και 6^{ου} σταδίου:

Στη συνέχεια, οι ομάδες κλήθηκαν και πάλι να ξανασκεφτούν και να απαντήσουν στο αρχικό ερώτημα-ερέθισμα: **Με ποια παιδιά μπορείτε να είστε φίλος; (διάρκεια δραστηριότητας 30')**

Συγκρίναμε αναστοχαστικά τις απόψεις τους με εκείνες που εκφράστηκαν στο 2ο στάδιο, και καταλήξαμε σε συμπεράσματα ότι όλα τα παιδιά του κόσμου μπορούν να είναι φίλοι. Εντύπωση μου έκανε το γεγονός ότι ένα παιδί ήταν αρνητικό και τόνισε ότι δεν θα μπορούσε να είναι φίλος με παιδιά από άλλη χώρα και ιδιαίτερα μαύρου χρώματος. Με παραξένεψε επίσης η συμπεριφορά του όταν χορεύανε το τραγούδι «αν όλα τα παιδιά της γης». Η κυρία του έβαλε ένα μαύρο γάντι και το παιδί αμέσως τραβήχτηκε και δεν ήθελε να πιάσει το χέρι της. Από τη συζήτηση που έκανα με τις νηπιαγωγούς ενημερώθηκα ότι οι γονείς του είναι πολύ αρνητικοί και δεν δέχονται κουβέντα για το θέμα αυτό. Το παιδί όμως που είπε «άσπρη γυναίκα-μαύρος άντρας δεν παντρεύονται» μετά την διδασκαλία είπε ότι θα μπορούσε να είναι φίλος με παιδιά από διαφορετική χώρα και χρώμα και στη ζωγραφιά του απεικονιζόταν ένα παιδί από άλλη χώρα.

Μετά από τρεις ημέρες (άφησα ένα χρονικό διάστημα με σκοπό να διαπιστώσω αν όντως η διδασκαλία οδήγησε στο να αλλάξουν ορισμένες στερεοτυπικές απόψεις και αν ενεργοποιήθηκε η στοχαστική τους διάθεση) ζήτησα από τα παιδιά να κατασκευάσουν την τούρτα της φιλίας. Σύμφωνα με την παρακάτω ατομική και ομαδική εργασία διαπιστώνουμε ότι τα παιδιά έγραψαν στα συστατικά της φιλίας τις εξής λέξεις: αγάπη, πολλά φιλά, σεβασμός, καλοσύνη, συγνώμη, πολλές αγκαλιές, ευγένεια. Επίσης, βάλανε πολλά χρώματα στην τούρτα και πολλές καρδούλες (διάρκεια δραστηριότητας 30')

ΤΟΥΡΤΑ ΦΙΛΙΑΣ

ΥΛΙΚΑ ΤΟΥΡΤΑ
 ΦΙΛΙΑΣ
 5 ΚΟΥΠΕΣ ΑΓΑΠΗ
 5 ΚΟΥΠΕΣ ΦΙΛΙΑ
 1 ΚΟΥΠΕ ΣΥΓΓΝΟΜΗ
 ΠΟΛΛΑ ΦΙΛΙΑ
 7 ΚΟΥΠΕΣ ΕΒΑΣ ΜΟΣ
 6 ΚΟΥΠΕΣ ΕΥΧΕΜΕΙΑ
 4 ΚΟΥΠΕΣ
 ΚΑΛΟΣΥΝΗ
 ΠΟΛΛΕΣ ΑΓΚΑΛΙΕΣ

ΠΕΡΟΣ ✨❤

ΓΙΩΑΝΝΑ

ΓΙΩΝΕΛ

ΜΑΡΙΑ

ΕΡΕΜΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΑ

ΗΛΙΑΣ

ΣΟΦΙΑ

ΝΤΑΝΙΕΛ

ΚΩΣΤΗ ❤

✖ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ✖

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ❤

ΜΗΤΩΝΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ

ΘΑΝΑΣΗ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Συμπεράσματα

Η επαφή των παιδιών με τις τέχνες στο εκπαιδευτικό πλαίσιο μπορεί να ενεργοποιήσει τη στοχαστική διάθεση. Η έννοια του στοχασμού στην τυπική εκπαίδευση συνάδει περισσότερο με την αποτελεσματική σκέψη (δημιουργική και κριτική) προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια προβληματική κατάσταση (Μέγα, 2011). Ερευνητές υποστηρίζουν ότι υπάρχουν κάποιες επιφυλάξεις όσον αφορά στην ανάπτυξη στάσεων αμφισβήτησης στα μικρά παιδιά, γιατί πρέπει πρώτα να κατανοηθεί και να εμπεδωθεί μια ιδέα από τα παιδιά, αρκετά πριν ξεκινήσει η διαδικασία κριτικής και αναθεώρησης (Hare, 1988). Ωστόσο, οι επιφυλάξεις για την ικανότητα των μικρών παιδιών για κριτική σκέψη που δημιουργούν οι περιορισμοί της σκέψης τους και η αδυναμία τους για λογικούς συλλογισμούς (Piaget, 2001), φαίνεται να ξεπερνιούνται σε σημαντικό βαθμό, όταν τα παιδιά λειτουργούν στα πλαίσια συλλογικού προβληματισμού και κοινωνικής αλληλεπίδρασης, οπότε αναπτύσσουν ανώτερη συλλογιστική (Vygotsky, 1997). Οι μελετητές της κριτικής σκέψης συμφωνούν στο γεγονός ότι η «καλή σκέψη» θα πρέπει να περιέχει τους δυο τύπους σκέψης: τη δημιουργική και τη κριτική (Μέγα, 2011). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Μέγα (2011) ο στοχασμός στην ενήλικη ζωή μπορεί να έχει ευρύτερες διαστάσεις, ωστόσο στην ανήλικη ζωή υπάρχει ανάγκη για εξοικείωση με απλούστερες μορφές κριτικών διεργασιών, που οδηγούν σε άμεσα αποτελέσματα.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω ο/η νηπιαγωγός μπορεί να δημιουργήσει ευνοϊκές προϋποθέσεις στην τάξη για να αναπτύξει τη στοχαστική διάθεση των παιδιών προσεγγίζοντας έργα τέχνης με την μέθοδο που αναπτύξαμε παραπάνω και μέσα από τη δημιουργία ενός κλίματος, όπου κυριαρχούν:

- ⇒ Η ενθάρρυνση της ελεύθερης έκφρασης και του διαλόγου.
  - ⇒ Η δημιουργία ατμόσφαιρας απορίας, προβληματισμού, ερωτήσεων, προκλήσεων και ερεθισμάτων.
  - ⇒ Η ανάπτυξη στάσεων όπως, περιέργεια και αμφισβήτηση,
  - ⇒ Η δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού που ενθαρρύνουν τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων και τη διερεύνηση.
  - ⇒ Οι ανοιχτές ερωτήσεις του τύπου «γιατί;», «τι σε κάνει να το λες αυτό;», «Τι σας κινεί το ενδιαφέρον», «Είναι κάτι που σας παραξενεύει;», «Τι άλλο βλέπετε;» κ.λ.π.
- Επομένως, ο/η νηπιαγωγός μπορεί να επιλέξει διδακτικές μεθόδους που θα «φυτέψουν» τις ρίζες της στοχαστικής σκέψης στα μικρά παιδιά.

Βιβλιογραφία

- Hare, R. D., & Jutai, J. W. (1988). Psychopathy and cerebral asymmetry in semantic processing. *Personality & Individual Differences*, 9(2), 329-337.
- Piaget, J. (2001). *Η γλώσσα και η σκέψη του παιδιού, Μελέτες για τη λογική του παιδιού*, (μτφρ. Μ. Αβαριτσιώτη): Καστανιώτης.
- Vygotsky, L.S. (1997). *Νους στην κοινωνία* (Επιμ. - μτφρ. Στ. Βοσνιάδου). Gutenberg: Αθήνα.
- Μέγα, Γ. (2011). Η τέχνη στο σχολικό σύστημα ως στοχαστική διεργασία στο Κόκκος, Α. και συνεργάτες του, *Εκπαίδευση μέσα από τις Τέχνες*, (21- 67). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Χατζηγεωργίου, Γ. (2000). *Κείμενα Παιδείας, John Dewey*. Ατραπός: Αθήνα.